

УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ СУМСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД СУМСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ –
СУМСЬКИЙ МІСЬКИЙ ЦЕНТР ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНОЇ ТВОРЧОСТІ
УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

ПОГОДЖЕНО

Протокол засідання науково-методичної ради Інформаційно-методичного центру управління освіти і науки Сумської міської ради

_____ № _____

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ управління освіти і науки Сумської міської ради

_____ № _____

Навчальна програма з позашкільної освіти
художньо-естетичного напрямку
«Художня творчість»

2 роки навчання

Автор:

Сидоренко Людмила Олексіївна – керівник гуртка «Художня творчість» Комунального закладу Сумської міської ради – Сумський міський центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді.

Рецензенти:

Серих Л. В. – кандидат педагогічних наук, доцент, докторант Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України, завідувач кафедри теорії і методики змісту освіти Комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти.

Мельник С. П. – методист відділу декоративно-ужиткового мистецтва Комунального закладу Сумської міської ради – Сумський міський центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Розвиток дитячої творчості є найважливішим завданням освіти на сучасному етапі. Розглядаючи питання, пов'язані з естетичним вихованням дітей, постає проблема вибору того виду мистецтва, який був би найбільш доступним для дитячого сприйняття. Однією із сфер, де на ранніх етапах життя проявляється творча активність дітей, є художня творчість. Відобразити дійсність у наочних образах, відтворити об'єктивно наявні властивості реального світу: об'єм, колір, просторовість, матеріальну форму предмета краще починати навчати з молодшого шкільного віку.

Незважаючи на достатньо серйозне висвітлення проблеми формування світосприйняття і розвитку ціннісних орієнтирів засобами образотворчого мистецтва, не всі можливості предмету використовуються повною мірою, а саме, регіональний компонент. Створення навчальної програми обумовлено необхідністю залучення дітей до вивчення і відродження народних традицій рідного краю у процесі навчально-творчої діяльності.

Навчальна програма з позашкільної освіти «Художня творчість» реалізується у гуртку художньо-естетичного напрямку багатoproфільного комплексного закладу позашкільної освіти і враховує традиції та сучасні тенденції розвитку національної та зарубіжної образотворчої культури. Ґрунтується на ідеях цілісного естетичного розвитку особистості на основі свідомого розуміння поліхудожнього та полікультурного образу світу.

Навчальна програма «Художня творчість» складена відповідно до вимог чинного законодавства в галузі позашкільної освіти, побудована на основі особистісно-орієнтованого, діяльнісного, компетентнісного підходів до навчання образотворчому мистецтву вихованців 8-13 років.

Мета програми полягає у формуванні базових та життєвої компетентностей особистості у процесі засвоєння системи знань з образотворчого мистецтва, сприймання та інтерпретації творів мистецтва і практичної художньої діяльності.

Основні завдання програми полягають у формуванні компетентностей:
пізнавальної – ознайомлення з уявленнями про сутність, види та жанри образотворчого мистецтва, особливості художньо-образної мови, засвоєння основних художніх прийомів і закономірностей та відповідної термінології;

практичної – формування практичних умінь і навичок роботи з художніми матеріалами, обладнанням, готовність використовувати отриманий досвід у самостійній творчій роботі, здатність до самореалізації, потребу в духовному самовдосконаленні;

творчої – розвиток асоціативно-образного та просторового мислення, уяви, фантазії, пам'яті, художнього смаку і творчих здібностей;

соціальної – формувати розуміння учнями зв'язків образотворчого мистецтва з іншими видами мистецтва, з природним і культурним середовищем життєдіяльності людини, виховувати художньо-естетичну культуру.

Специфіка даної програми окреслюється необхідністю дослідження сучасних підходів до розвитку традиційних видів образотворчого мистецтва з урахуванням регіональних особливостей.

Навчальна програма передбачає 2 роки навчання:

1-й рік – основний рівень – 144 год. на рік, 4 год. на тиждень;

2-й рік – основний рівень – 144 год. на рік, 4 год. на тиждень.

На заняттях вихованці опрацьовують такі види творчої діяльності як малювання з натури, тематичне малювання, декоративне малювання, малювання на свіжому повітрі.

Перевірка та оцінювання знань та умінь учнів здійснюється на підсумкових заняттях (після вивчення кожної теми), виставках.

Керівник гуртка в установленому порядку може вносити зміни до розподілу навчального часу на вивчення окремих тем програми, враховуючи рівень підготовки, вік, інтереси вихованців, стан матеріально-технічної бази закладу, в якому працюють гуртки.

Основний рівень, перший рік навчання

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	2	-	2
Розділ 1. Світ образотворчого мистецтва в житті людини	2	4	6
1.1. Види і жанри образотворчого мистецтва	2	4	6
Розділ 2. Графіка	6	24	30
2.1. Рисунок – вид оригінальної графіки	2	4	6
2.2. Світлотінь. Закони перспективи	2	12	14
2.3. Натюрморт у графіці	2	8	10
Розділ 3. Живопис	10	36	46
3.1. Основи кольорознавства	4	10	14
3.2. Виразальні можливості кольору	2	12	14
3.3. Людина в образотворчому мистецтві	2	6	8
3.4. Пейзаж у живописі	2	8	10
Розділ 4. Композиція	5	23	28
4.1. Поняття композиції, види	1	1	2

композиції			
4.2. Композиція у станковому мистецтві	2	16	18
4.3. Композиція в декоративному мистецтві	2	6	8
Розділ 5. Декоративно-прикладне мистецтво	4	8	12
5.1. Прийоми петриківського розпису	2	4	6
5.2. Писанкарство як вид декоративно-прикладного мистецтва в Україні	2	4	6
Розділ 6. Паперопластика у створенні декоративного образу	3	3	6
6.1. Мистецтво оригамі	1	1	2
6.2. Витинанка	2	2	4
Розділ 7. Екскурсії, виставки, конкурси	-	12	12
Підсумок	-	2	2
Разом	32	112	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (2 год.)

Мистецтво навколо нас. Ознайомлення із засобами виразності в різних видах мистецтва. Вступний інструктаж з безпеки життєдіяльності. Правила техніки безпеки і гігієни праці.

Розділ 1. Світ образотворчого мистецтва в житті людини (6 год.)

1.1. Види і жанри образотворчого мистецтва (6 год.)

Теоретична частина. Сприйняття творів образотворчого мистецтва. Мистецтво як спосіб пізнання світу. Витоки мистецтва. Види, жанри образотворчого мистецтва.

Практична частина. Засоби виразності живопису: колір, колірні сполучення, насиченість, світлота, відтінок. Вправи на колірні сполучення: тональна, кольорова розтяжки. Спектр.

Розділ 2. Графіка (30 год.)

2.1. Рисунок – вид оригінальної графіки (6 год.)

Теоретична частина. Засоби виразності графіки: лінія, штрих, крапка, пляма. Передача основної будови та характерної силуетної форми. Графічні матеріали для малювання.

Практична частина. Видозмінення форми під впливом вітру – зображення дерев, трави, квітів. Зображення дерев, тварин або птахів (за вибором) тушшю, вугіллям.

2.2. Світлотінь. Закони перспективи (14 год.)

Теоретична частина. Світлотінь як засіб утілення тривимірного зображення. Лінійна перспектива. Схеми перспективних побудов. Лінія горизонту.

Практична частина. Натюрморт із геометричних предметів з боковим освітленням. Малюнок кулі. Замальовки меблів. Лінійний малюнок натюрморту.

2.3. Натюрморт у графіці (10 год.)

Теоретична частина. Графічні засоби виявлення об'ємної форми, фактури, матеріалу предметів (лінія, штрих, світлотінь, тінь, що падає).

Практична частина. Виконання тонального малюнка натюрморту з побутових предметів. Зображення натюрморту в різних графічних техніках (пастель, гризайль, гратаж).

Розділ 3. Живопис (46 год.)

3.1. Основи кольорознавства (14 год.)

Теоретична частина. Змішування кольорів. Зображення 3-4 відтінків основних кольорів. Акцент у кольорі. Основні й складені кольори. Правила безпеки та гігієни праці.

Практична частина. Осінній букет із листя, квітів на фоні теплового драпування. Тематичний натюрморт у теплій гамі, де один із предметів «холодний». Робота на тему «Глечики на прогулянці».

3.2. Виразальні можливості кольору (14 год.)

Теоретична частина. Контраст в кольорі. Контраст величин і форм. Колорит.

Практична частина. Виконання етюдів: «Тепла зима», «Холодний вітер», «Снігопад».

3.3. Людина в образотворчому мистецтві (8 год.)

Теоретична частина. Малюнок людини (основні пропорції). Людина в русі. Послідовність малювання. Замальовки з натури. Створення портрету.

Практична частина. Робота на тему «Мама в інтер'єрі» (гуаш). Малюнки людини в русі (олівець, гуаш, фломастер). Портрет казкового богатира.

3.4. Пейзаж у живописі (10 год.)

Теоретична частина. Засоби виразності живопису: колір, колірні сполучення, насиченість, світлота, відтінок. Сюжетна композиція у живописі.

Практична частина. Натюрморт «Квіти». Замальовки за спостереженням «Прогулянка у парку». Виконання нескладної сюжетної композиції. Етюд нескладного міського пейзажу з будинком і деревом незвичайної форми «Моє місто».

Розділ 4. Композиція (28 год.)

4.1. Поняття композиції, види композиції (2 год.)

Теоретична частина. Поняття композиції. Композиційний центр. Головне і вторинне. Техніка безпеки та гігієни праці.

Практична частина. Вправи на оволодіння елементами композиційної побудови.

4.2. Композиція у станковому мистецтві (18 год.)

Теоретична частина. Зв'язок мистецтва з життям. Композиційні прийоми і схеми побудови натюрморту. Симетрична й асиметрична побудова. Статика й динаміка. Колорит. Простір. Плановість.

Практична частина. Натюрморт, засоби виразності. Станкова композиція за мотивами казок Г. Х. Андерсена (гуаш, акварель). Робота над багатофігурною композицією «Наші зимові забави». Композиційне розміщення на аркуші на тему «Взимку на нашому подвір'ї». Графічна композиція «Птахи в нашому дворі». Декоративна композиція «Тварини, риби, птахи» з відпрацюванням ритму плям «велика – середня – мала».

4.3. Композиція в декоративному мистецтві (8 год.)

Теоретична частина. Декоративна обробка (стилізація). Симетрія та ритм у композиції. Візерунок. Орнамент.

Практична частина. Декоративні образи рослин, тварин, квітів. Активізація понять акцент і пауза в роботі «Сніжинки». Візерунки на вікні (гуаш, акварель).

Розділ 5. Декоративно-прикладне мистецтво (12 год.)

5.1. Прийоми петриківського розпису (6 год.)

Теоретична частина. Прийоми петриківського розпису. Техніка роботи.

Практична частина. Виконання елементів декоративного розпису. Розпис декоративної таці.

5.2. Писанкарство як вид декоративно-прикладного мистецтва в Україні (6 год.)

Теоретична частина. Писанкарство. Різновиди писанок. Техніка роботи.

Практична частина. Виготовлення і розпис писанок.

Розділ 6. Паперопластика у створенні декоративного образу (6 год.)

6.1. Мистецтво оригамі (2 год.)

Теоретична частина. Мистецтво оригамі, історія виникнення.

Практична частина. Виготовлення виробів у техніці оригамі.

6.2. Витинанка (4 год.)

Теоретична частина. Історія виникнення витинанки.

Практична частина. Виготовлення традиційних витинанок.

Розділ 7. Експерсії, виставки, конкурси (12 год.)

Практична частина. Експерсія на виставку до Муніципальної галереї. Організація авторських виставок. виготовлення творчих робіт для участі у конкурсах та виставках міського, обласного та всеукраїнського значення.

Підсумок (2 год.)

Практична частина. Виставка творчих робіт вихованців. Визначення кращих робіт.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- правила поведінки та взаємовідносин під час занять;
- різні види, жанри образотворчого мистецтва;
- будову природних форм, об'єктів;
- види графіки;
- засоби художньої виразності графіки (лінія, штрих, крапка, пляма);
- вплив освітлення на виявлення об'єму форми (складові світлотіні);
- види живопису;
- засоби художньої виразності живопису (колір, кольорові сполучення, насиченість, світло та відтінок).

Вихованці мають вміти:

- обирати формат та різні варіанти розташування елементів в композиції;
- передавати природні форми засобами художньої виразності графіки;
- створювати образи людей, враховуючи масштабність і пропорції;
- передавати плановість засобами живопису;
- утворювати нові кольори та їхні відтінки;
- застосовувати різні техніки живопису;
- створювати композиції з урахуванням особливостей різних видів мистецтва;
- аналізувати власні роботи і роботи товаришів;
- використовувати прийоми стилізації реальних форм у декоративні композиції;
- дотримуватися правил техніки безпеки та гігієни праці.

Вихованці мають набути досвід:

- виконувати творчі роботи в різних видах образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва.

Основний рівень, другий рік навчання
НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	2	-	2
Розділ 1. Живопис	12	46	58
1.1. Кольорове враження. Колір об'ємний	4	16	20
1.2. Зміна характеру кольору. Відтінки мазка	2	6	8
1.3. Людина та простір	2	8	10
1.4. Пейзаж та рухи	4	16	20
Розділ 2. Графіка	8	30	38
2.1. Можливості графічних матеріалів	2	6	8
2.2. Натюрморт у графіці	2	8	10
2.3. Пейзаж	2	8	10
2.4. Умовність мови книжкової графіки	2	8	10
Розділ 3. Композиція	6	12	18
3.1. Принципи створення композиції	1	1	2
3.2. Композиція у станковому мистецтві	2	8	10
3.3. Композиція в декоративному мистецтві	2	4	6
Розділ 4. Народне декоративне мистецтво	4	10	14
4.1. Українські писанки	2	6	8
4.2. Техніка витинанки. Витинання	2	4	6
Розділ 5. Експерсії, виставки, конкурси.	-	12	12
Підсумок	-	2	2
Разом	32	112	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (2 год.)

Повторення і систематизація вивченого на першому році навчання.
Правила техніки безпеки і гігієни праці.

Розділ 1. Живопис (58 год.)

1.1. Кольорове враження. Колір об'ємний (20 год.)

Теоретична частина. Колір та світло, його інтенсивність, розсіяне освітлення. Натюрморт.

Практична частина. Вправи на змішування спектральних кольорів.

Букет з натури, створений на основі кольорового контрасту. Натюрморт, освітлений електричним світлом. Натюрморт, освітлений денним світлом (гуаш). Робота на тему «Вечорниці» (з неглибокими планами) або інтер'єр з пейзажем за вікном. Натюрморт із запаленою свічкою (гуаш).

1.2. Зміни характеру кольору. Відтінки мазка (8 год.)

Теоретична частина. Відтінки мазка. Передача настрою засобами визначеного характеру мазка (різний, плавний, дрібний).

Практична частина. Малювання пейзажу на основі натури «Буря», «Тиша» (акварель).

1.3. Людина та простір (10 год.)

Теоретична частина. Сприйняття та зображення простору середовища. Залежність сприйняття від настрою людини (художника). Рух як характер ритму.

Практична частина. Виконання роботи «Я та місто» (акварель). Виконання роботи «Я та море» (гуаш).

1.4. Пейзаж та рухи (20 год.)

Теоретична частина. Зображення пейзажу лаконічними засобами. Лаконізм у натюрморті.

Практична частина. Виконання сюжетних малюнків: «Сонне місто», «Сумний натюрморт», «Порив вітру», «Хуртовина», «Шторм у порту».

Розділ 2. Графіка (38 год.)

2.1. Можливості графічних матеріалів (8 год.)

Теоретична частина. Лінії у природі та мистецтві. Виразні можливості лінії. Ритм. Світлотінь. Контраст. Силует та образ. Графічні матеріали для малювання.

Практична частина. Робота на тему «Кактус» (малюнок). Зображення рослин (гілки з ягодами). Робота на тему «Птахи на дереві» (соус, туш, олівець).

2.2. Натюрморт у графіці (10 год.)

Теоретична частина. Світлотінь як засіб передачі об'єму предмета. Пропорції і співвідношення.

Практична частина. Натюрморт «Старі речі» (олівець). Натюрморт «На кухонному столі» (гризайль).

2.3. Пейзаж (10 год.)

Теоретична частина. Графічні засоби виявлення об'ємної форми, фактури, матеріалу предметів (лінія, штрих, світлотінь; тінь, що падає).

Практична частина. Пейзаж за спостереженням (за вулицею, будинками,

деревами). Графічна композиція «У парку».

2.4. Умовність мови книжкової графіки (10 год.)

Теоретична частина. Створення композиції на основі зображення характерних ситуацій твору, засоби виділення головного персонажа (контрастом кольору, тону, величиною, характером силуету). Графічна виразність.

Практична частина. Ілюстрації до українських народних казок. Ілюстрації до літературних байок.

Розділ 3. Композиція (18 год.)

3.1. Принципи створення композиції (2 год.)

Теоретична частина. Організація площини картини. Правила безпеки та гігієни праці.

Практична частина. Творча робота «Осінні квіти».

3.2. Композиція у станковому мистецтві (10 год.)

Теоретична частина. Сприйняття картини та її організація засобом рівноваги. Контраст у природі та мистецтві. Контраст як засіб художньої виразності. Симетрія та асиметрія у природі та мистецтві.

Практична частина. Творча робота «Дерево засмучене, танцююче, грізне». Творча робота «Дім покинутий, привітний, похмурий» (акварель). Площинна асиметрична композиція з рослинним мотивом «Квіти ростуть», «Мальви».

3.3. Композиція в декоративному мистецтві (6 год.)

Теоретична частина. Симетрична рельєфна композиція. Стилізовані мотиви на основі натурних замальовок.

Практична частина. Композиція «Дерево життя» (гуаш). Композиція «Соняшники» (гуаш).

Розділ 4. Народне декоративне мистецтво (14 год.)

4.1. Українські писанки (8 год.)

Теоретична частина. Зв'язок форми з декором. Розпис писанки – розповсюджений та стародавній вид декоративного мистецтва. Техніка безпеки та гігієни праці.

Практична частина. Розпис писанок. Використання рослинного та анімалістичного орнаменту в розписі.

4.2. Техніка витинанки. Витинання (6 год.)

Теоретична частина. Паперопластика у створенні декоративного образу. Вирізання форм, згинання, надрізи.

Практична частина. Виконання сюжетних витинанок. Виготовлення композиції «Квіти України».

Розділ 5. Експерсії, виставки, конкурси (12 год.)

Практична частина. Експерсія на виставку до Муніципальної галереї. Організація авторських виставок. Виготовлення творчих робіт для участі у конкурсах та виставках міського, обласного та всеукраїнського значення.

Підсумок (2 год.)

Практична частина. Проведення підсумкової виставки творчих робіт вихованців. Визначення кращих робіт.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- принципи створення композиції;
- засоби для створення художнього образу;
- поняття «пропорції і співвідношення»;
- поняття «ритм», «динаміка», «статика»;
- поняття «контраст», «н'юанс»;
- традиції народного мистецтва.

Вихованці мають вміти:

- передавати плановість засобами живопису;
- застосовувати різні техніки живопису;
- передавати характер, настрої в творчій роботі;
- передавати глибину замислу умовними засобами;
- створювати образ за допомогою вивчених засобів композиції;
- дотримуватися правил техніки безпеки та гігієни праці.

Вихованці мають набути досвід:

- при виконанні творчих робіт створювати художні образи за допомогою вивчених засобів композиції;
- соціальної взаємодії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Владич Л. Алексей Шовкуненко / Л. Владич. – М.: Советский художник. 1983. – 225 с.
2. Гаррисон Х. Рисунок и живопись. Полный курс / Пер. Е. Зайцевой. – М.: Эксмо, 2005. – 256 с.
3. Долт Франсуа. Французская акварель XIX века. – М.: Искусство, 1981г. – 175 с.
4. Косминская В. Б. Основы изобразительного искусства и методика руководства изобразительной деятельностью детей. Лабораторный практикум /

- В. Б. Косминская, Н. Б. Халезова. – М.: Просвещение, 1981 г. – 224 с.
5. Калинина С. Художественная школа / С. Калинина. – М.: Эксмо. 2006. – 154 с.
6. Логвиненко Г. М. Декоративная композиция / Г. М. Логвиненко. – М.: ВЛАДОС, 2008. – 144 с.
7. Мельник В. Н. Декоративний розпис на уроках образотворчого мистецтва / В. Н. Мельник. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2003. – 64 с.
8. Мельник В. Н. Мистецтво витинанки та аплікації. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2006. – 156 с.
9. Никодели Г. Б. Рисунок. Акварель. Темпера / Г. Б. Никодели. – М.: Эксмо. 2005 г. – 125 с.
10. Сензпок П. К. Композиция в декоративном искусстве: Альбом. – К.: Рад. школа, 1988. – 78 с.
11. Фесенко Л. В. Я іду на урок образотворчого мистецтва, 6 клас / Л. В. Фесенко, Т. Е. Рубля. – Харків: Ранок, 2008. – 160 с.
12. Шорохов В. В. Композиция / В. В. Шорохов. – М., 2006. – 283 с.
13. Яремків Михайло. Композиція: творчі основи зображення. Навчальний посібник / М. Яремків. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2007. – 112 с.